

Phạm chất, tư cách - phạm cách, sự thành đạt tốt nhất con người, cho cảm thấy người, khi nhìn họ được người đi yêu kính, người người, theo tôi, được xác định hai phạm người: đó là trí thức và nhân cách. Trong đó, trí thức là chuyên phí tích lũy, thu gom và bồi đắp sự tốt đẹp người. Nhất là trong môi trường xã hội hiện đại, môi trường kinh tế trí thức như hiện nay. Và được người, có cái phạm đầu đời, rất quan trọng - đó là việc tiếp nhận trí thức ở nhà trường. Do vậy, yêu cầu về trí thức cho tuổi trẻ, trong giai đoạn của tuổi trẻ hiện đại là tự thu được chủ yếu, học toàn bộ ở trường học trình học của các cấp.

Một chương trình thích hợp với yêu cầu của cấp học, của lứa tuổi - để cho sự trang bị của trẻ được vào đời, để cho việc đáp ứng các nhu cầu nghề nghiệp của xã hội, đó là việc mà Bộ Giáo dục-đào tạo có trách nhiệm chính, không ai thay thế được. Việc giám sát và chương trình học cho các cấp hiện nay; việc không khuyến khích học thêm các kỹ thuật, học ngoài giờ, ngày học đêm học; việc nâng cấp căng thẳng học sách vở, chịu trách nhiệm, kéo dài thời gian vào cấp Tiểu học, thậm chí vào lớp 1, là việc của xã hội đã quan tâm và báo động từ rất lâu, mà ngành chuyên biệt của Bộ còn rất chậm.

Phạm người đời thứ hai là *nhân cách*, cũng là vấn đề có rất nhiều hiện tượng của báo động, bởi bất bao là tình hình xã hội đời ra hàng ngày, hàng giờ, không trừ bất cứ tình huống nào, ngay từ các bậc làm thầy, kẻ của lứa tuổi bé thơ. Có phải vì thế mà giới công

tác văn học

– tôi dùng chữ

công tác

, với phạm vi bao quát là ngành nghề sáng tác, giảng dạy, nghiên cứu, phê bình văn học, trong đó có sáng tác và phê bình văn học thiêu nhi, cũng cần thầy trách nhiệm của mình để vào cuộc.

Theo tôi hiểu, *nhân cách* - đó là vốn để *làm người*; và nhà trường đó là *việc học làm người*. Nói thế để thấy nhà trường không phải chỉ là nơi cung cấp và nhốt các tri thức; mà trường học phải là nơi giáo dục, đào tạo một thế hệ trẻ có phẩm chất và tư cách *làm người*.

. Thế chất này theo tôi là rằng học nên có tiêu:

Tiên học lễ, học huân văn

Lễ, chất là một phẩm vị, một khu vực học tập trong đào luyện nhân cách; còn nhân cách – nó là một tư tưởng học tập rất nhiều yếu tố, để có thể cho “ra lò”, và đưa vào xã hội những con người với các tố chất đáp ứng cho yêu cầu thúc đẩy sự phát triển của xã hội, và tạo nên một bầu không khí lành mạnh, thân thiện trong tất cả các mối quan hệ xã hội, từ rằng đến học tập, nhóm bạn để học cho cái tốt, cái đẹp, cái tích cực, cái tốt đẹp, cái lòng dũng cảm, và thu học tập như học người của cái xấu, cái ác; *thu học tập*

nhân cách ta trường học kêu gọi. chứ không phải tiêu diệt; bởi cái xấu, cái ác chúng đâu và lúc nào mà tiêu diệt nó.

Nhân cách, theo nghĩa rằng và với mục đích cao nhất là như thế và đòi hỏi mọi con người một sự phấn đấu về sự tiến bộ, và đòi hỏi xã hội, một sự phấn đấu học tập lý, ăn ý, hài hòa trên tất cả các phương diện: kinh tế, chính trị, xã hội, văn hoá, văn học, văn chương, nghệ thuật. Và như vậy, câu chuyện chúng ta đang bàn hôm nay là một câu chuyện có ý nghĩa quan trọng, đáng để mọi người quan tâm của nhiều người, thậm chí của tất cả mọi người. Câu chuyện văn học nói chung, và văn học thi học nhi nói riêng, góp phần như thế nào vào việc giáo dục và đào luyện nhân cách cho trẻ em.

Văn học Trung đại, để rất cao như Đạo, như Chí, và như Lễ. Văn học cách mạng, trong nhiều chục năm qua, để rất cao của năng giáo dục của văn học. Riêng với văn học thi học nhi, chúng ta tập trung chung quanh 5 bài dạy của Bác Hồ: “Yêu Tổ quốc. Yêu đồng bào/ Học tập tốt. Lao động tốt/ Đoàn kết tốt. Kiên trì tốt/ Giỏi việc sinh hoạt tốt/ Khiêm tốn. Thận trọng. Dũng cảm”. Do yêu cầu của chiến tranh và cách mạng, trong hoàn cảnh kinh tế - xã hội của phát triển, do để sự văn hoá, văn nghệ còn nghèo... văn học thi học nhi một thế hệ dài đã bám sát các yêu cầu của giáo dục của Đảng, và đã có những mùa màng tốt đẹp, trong việc chuyển từ những tình cảm truyền thống như tình yêu nước, tình đồng bào thân, tình đồng chí, “ngọt ngào trong một tình cảm phải thắm thía nhau cùng”, và tình giai cấp, tình đồng chí, đồng đội, để tạo nên những tình cảm ngọt ngào tốt, việc tốt cho các em noi theo. Do các phương tiện thông tin, giới trí còn chưa phát triển nên việc đọc và sự đọc của các em một thế hệ là rất lớn, trong đó Nhà xuất bản Kim Đồng, qua hơn 50 năm tồn tại của nó là có công rất to.

Từ sau Đại chiến, và nhất là vào giao điểm giữa hai thế kỷ, khi một loạt các bước vào thế kỷ hai

nhập và Toàn cầu hoá, tình hình thế giới và những vấn đề đặt ra cho văn học và văn học thiếu nhi đã có rất nhiều thay đổi, thậm chí là những thay đổi khiến ta giật mình. Văn hoá thế giới mở rộng sự tiếp cận. Mọi quy trình trong 500 năm, mọi tiến bộ kỹ thuật trong 1000 năm, trên số dân 85 triệu mà vẫn khó bán. Văn học cho thiếu nhi, ngoài Nhà xuất bản Kim Đồng, thì đâu cũng có sách in; thậm chí nhìn vào việc đọc của các em, thì mọi thế hệ sẽ thấy rằng tuy thế giới của truyện tranh, như *Đô rê môn* của Nhà xuất bản. Nhìn vào hoạt động của các em, nhất là các em ở lứa tuổi nhỏ thì, ngoài thời gian học ở trường và ở nhà chỉ mải mê học tập thì giờ rảnh rỗi, giờ nhàn nhàn, nếu không nói là tất cả là dành vào xem phim hoạt hình, và trò chơi điện tử. Đó là nói ở thành phố, thị trấn. Còn ở nông thôn, nhất là các vùng sâu, vùng xa thì vẫn không có sách đọc, vẫn vắng vẻ hiem lạnh của quê hương. Khó mà thấy lối hình ảnh của các em say mê với các trang chibi như những năm trước đây. Thay vào đó, bây giờ là hình ảnh các em ngồi hàng giờ trước màn hình... Mọi thứ của trẻ như vậy quả có làm ta giật mình; nhưng nghĩ kỹ, lại thấy có lý do để giật thích... Bởi mọi thứ của trẻ như vậy, ngoài thời gian học ở trường và ở nhà, các em có rất ít thời gian để đọc, để chơi. Bởi những thú vui, thú chơi ngoài sách là quá nhiều... Với mọi thứ của trẻ như vậy, theo tôi nghĩ, ta nên xác định lại những mục tiêu mà văn học thiếu nhi có thể vươn đến và đặt trước - đó không phải là những mục tiêu giáo dục, trước hết là

giáo dục đạo đức và lý tưởng như cách trước đây chúng ta chú trọng.

Còn về

giáo dục nhân cách, như quan niệm

tôi đã trình bày ở trên thì, riêng văn học không thể nào làm được, hoặc làm được; vì đó là một việc quá lớn, phải có sự phối hợp gia đình, nhà trường, và toàn bộ hệ thống thiết chế xã hội chăm lo. Nếu cái tiêu chuẩn gây hại hoặc lợi ích nhân cách con người, lợi ích bổ sung cho người đã len lỏi vào mọi ngõ ngách đời sống, gồm cả nhà trường và những người có học, có đức và đức của giáo dục thì thời văn học còn có thể làm được gì? Có nghĩa là văn học cần tập trung vào những mục tiêu nó có thể làm được, theo tôi nghĩ, đó là một

hiệu quả giáo dục trí lành mạnh và có ích

cho các em. Tôi nhận thấy sự

giáo dục trí lành mạnh

, và

có ích

, và cần *thông minh nữa*

, để tránh những phản ứng tiêu cực của trí không lành mạnh, hoặc có hại đang tràn ngập hiện nay, mà chúng ta đang gặp sự ngăn chặn, những thứ không được chút nào. Mọi cuốn sách có tác động giáo dục trí lành mạnh, và có ích, bổ sung cho hoặc bổ sung tranh, chơi của các em vui thích đón đọc; và sau tác động giáo dục trí, sự là tác động thanh lọc và làm giàu có thể giáo dục tâm hồn con người, thay vì những căn bệnh trước tiên về đạo đức hoặc lý thuyết xa xôi về lý tưởng...

Như vậy vấn đề giáo dục nhân cách con người – là một mục tiêu cao, cho cả đời người, cần được chú ý bổ sung cho các thế hệ trẻ, ngay từ lúc vào đời. Những phải là một chủ đề thích hợp với lứa tuổi, trong đó có lứa tuổi *học mà chơi, chơi mà học* kết hợp học tập và giải trí; trong một thời điểm có rất nhiều phương tiện cho con người sử dụng để nhận thức thế giới, mà văn học chỉ là một hoạt động trí tuệ khiêm tốn, nhưng lại có một thế riêng. Đó là năng lực gợi mở, đánh thức những khả năng tưởng tượng và mở rộng của con người. Bởi là con trẻ, các em có một cuốn sách để dài đời sống, và thế hệ hiện các mục tiêu. (Cuốn sách mới gần đây của Nguyễn Nhà

Ánh, có tên

Đào mông mông, trong
Hội chợ sách TP. Hồ Chí Minh, tháng 3-2010 vừa qua rất được các bạn đọc nhỏ tuổi hào hứng đón nhận, với số lượng bán kỷ lục là 10.000 bản). Tác phẩm giúp trẻ trí lành mạnh và có ích, rèn khả năng ghi nhớ trí tưởng tượng và mở rộng ngôn ngữ mẹ đẻ - đó là con đường thuận lợi và thích hợp nhất cho văn học thiếu nhi góp phần kiến tạo và rèn luyện nhân cách con người trong Kỷ nguyên thông tin và Xã hội hiện đại.

G.S Phong Lê

